

Asia: VN/10574/2025-VM-133

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kainuun liiton lausunto:

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annettua lakia. Lakia muutettaisiin siten, että kaivostoiminnassa käytettävän sähkön vero siirrettäisiin alemmasta sähköveroluokasta II yleiseen sähköveroluokkaan I, jonka vero on 2,24 senttiä kilowattitunnilta. Alemman sähköveroluokan vero on 0,05 senttiä kilowattitunnilta, joten ehdotettu muutos nostaisi kaivostoiminnassa käytettävän sähkön veroa 2,19 senttiä kilowattitunnilta. Kainuun liitto vastustaa hallituksen esitystä.

Kainuu on maakunta, jossa talouskasvu on historiallisen hyvässä vauhdissa. Kainuun kärkitoimialoista liikevaihdoltaan suurin toimiala on kaivannais- ja kemianteollisuus. Hallituksen esityksen kohteena oleva toimiala on siis merkittävä Kainuulle ja lakiesityksen eteneminen vaarantaisi maakunnan hyvän talouskehityksen jatkumisen.

HE-luonnoksen taustasta:

Hallitus päätti keväällä yllättäen kaivostoiminnassa ja konesaleissa käytettävän sähkön veron korottamisesta siirtämällä se veroluokasta II yleiseen veroluokkaan I yhtenä toimenpiteenä korvattaessa makeisten ja suklaan arvonnalisäveron korottamatta jättämisestä seurannutta vajetta valtion verotuloihin.

On hyvä asia, että konesalit on jätetty lakiluonnoksesta pois. Julkisuudessa olevien tietojen mukaan sähköveron korottaminen on kuitenkin edelleen harkinnassa ja valmisteltu myös konesalien osalta.

Kainuun liitto pitää erittäin tärkeänä, ettei sähköveron korotusta datakeskuksien osalta edistetä. Kainuu on edelläkävijä datakeskusten ympärille kehitettävistä ekosysteemeistä, joiden avulla Suomeen kohdistuvista investoinneista on saatavissa maksimaalinen hyöty kansantalouteen. Menetämme maakuntana ja samalla Suomi kansainvälisesti etumatkamme, joka meillä tällä valtavan nopeasti globaalisti kehittyvällä toimialalla tällä hetkellä on käsissämme.

Kaiken kaikkiaan on hyvin erikoista, että lakiluonnos perustuu tilanteeseen, jossa eri toimialat on laitettu vastakkain. Makeisten ja suklaan arvonnäkökulman korottamisesta pidättäytyminen maksatetaan kaivostoiminnan edellytysten heikentämisellä. Suomi ja sen maakunnat tarvitsevat nykyisessä taloustilanteessa kaikki investoinnit, joita nousevilla ja strategisesti merkittävillä toimialoilla on mahdollista saada. Kaivokset edustavat tällaista toimialaa, jonka Suomi on tunnistanut vasta viime talvena valmistuneessa kansallisessa mineraalistrategiassa. Strategian visio on, että Suomesta tulee mineraalien kestävä ja vastuullisen hyödyntämisen kansainvälinen mallimaa. Hallituksen esityksen luonnos on ristiriidassa tuon vision kanssa.

Sähköveron korotus on lisäksi ristiriidassa muun muassa ilmastotavoitteiden kanssa. Kaivosteollisuus on vahvasti mukana investoimassa sähkökäyttöisiin työkonsepteihin, minkä myötä fossiilisten polttoaineiden käyttöä voitaisiin merkittävästi vähentää. Sähköveron korotus vähintäänkin hidastaa tätä kehitystä, kun sähköistymiseen liittyvä kustannusetu pienenee.

Kaivannaisalan verorasituksen kasvu on muodostumassa kohtuuttomaksi:

Kaivannaisala on esimerkki toimialasta, jonka kannattavuuteen suhdanteiden muutokset vaikuttavat hyvin paljon. Huolimatta toimialan haastavasta talous- ja markkinatilanteesta pääministeri Petteri Orpon hallitus on jo korottanut kaivosmineraaliveroa ja päätti kehysriihessä uudesta, merkittävästä veronkorotuksesta. Kaivosmineraaliveron ja sähköveron korotusten yhteisvaikutusta voidaan pitää kohtuuttomana yhden toimialan näkökulmasta.

Suomella on valtavat mahdollisuudet koko mineraalialan arvoketjun kehittämisessä. Tätä silmällä pitäen hallitusohjelman mukaisesti viime vuoden aikana Suomeen valmisteltiin mineraalistrategia, jonka toimeenpano on vasta lähdössä liikkeelle. Sähköveron korottaminen on ristiriidassa mineraalistrategian hengen, metallien ja mineraalien huoltovarmuusajattelun sekä EU:n raaka-ainepolitiikan kanssa. Lisäksi sähköveron korottaminen heikentää kaivosten mahdollisuuksia sähköistää toimintojaan ja pienentää sitä kautta hiilijalanjälkeään.

Euroopan unioni on vastikään myöntänyt kriittisten raaka-aineiden asetuksen mukaisen strategisen hankkeen statuksen Kainuussa toimivalle Terrafamelle. Maakunnassa toimii myös muita kaivannaisalan yrityksiä erityisesti Sotkamossa, lisäksi Suomussalmelle on suunnitteilla uusi moderni tuotantolaitos toimialalle. Hallituksen esitys on vahingollinen koko toimialalle Kainuussa. Terrafame on julkisuudessa arvioinut, että kaivosmineraaliveron ja sähköveron korotukset yhdessä aiheuttavat pelkästään sille kymmenien miljoonien eurojen vuosittaiset lisäkustannukset.

Kaivannaisalan kohtelu Suomessa poikkeaa myös Euroopan unionin asettamista tavoitteista. Kaivannaisten osalta Euroopan unionin tavoitteena on vähentää riippuvuuksia maanosan ulkopuolisista maista. Julkilausuttuna tavoitteena on nostaa EU:n talousalueen kaivostuotantoa vähintään 10 %:iin ja jalostusta 40 %:iin vuosittaisesta kulutuksesta. Lausuttavana oleva hallituksen esitys ei tue näiden tavoitteiden toteutumista.

Verotuksen kiristämisen on arvioitu lyhentävän kaivosten elinkaarta, vähentävän kannattavan louhinnan määrää ja pienentävän siksi yhteiskunnan kokonaisverokertymää. Malmi on taloudellinen käsite ja tuotantokustannusten noustessa malmin rajat siirtyvät korkeamman metalli- tai mineraalipitoisuuden suuntaan ja louhittava malmimäärä pienentyy. Näin ollen verotuksen kiristämisen kautta pienennetään kannattavasti louhittavan malmin määrää ja siten pienennetään kokonaisverokertymää sekä kaivoksen toiminta-aikaa. Tämän johdosta verotuksen kokonaisvaikutusta pitää tarkastella laajasti eikä tarkastella pelkästään yhden verolajin laskennallista tuottoa.

Ristiriita itäisen ja pohjoisen Suomen ohjelmien kanssa:

On linjatonta, että samaan aikaan, kun hallitus on valmistellut yhdessä itäisen Suomen ja Pohjois-Suomen maakuntien kanssa suuralueille erilliset ohjelmat niiden talouskasvun tueksi, se vie tällä esityksellä pohjan maakuntien omiin vahvuuksiin perustuvalta kasvulta.

Kaivostoimiala on erityisen tärkeä juuri Itä- ja Pohjois-Suomen aluetalouksille, kuntien verotuloille sekä työllisyydelle. Yksi pohjoisen Suomen ohjelman toimenpide-esityksistä on, että Suomessa edistettäisiin tavoitetta kasvattaa Euroopan unionin kriittisten materiaalien omavaraisuustavoitetta ja ilmastotavoitteita toteuttamalla pohjoisen mineraalien talteenottoa Pohjois-Suomen kaivostoiminnassa ja jalostuksessa, ja mineraalien jalostamisen prosessin uudistamista vähähiilisuuden ja nettonollailmastovaikutusten aikaansaamiseksi. Hallituksen esityksen luonnos on ristiriidassa tämän toimenpide-esityksen kanssa.

Kainuun liitto esittää kantanaan, ettei hallituksen esityksen mukaista muutosta sähköveroon tehtäisi.

Kainuun liitto Kirjaamo
Kainuun liitto - Riikka Pirkkalainen, maakuntajohtaja